İPM–MERCATOR
POLİTİKA NOTU

İKLİM POLİTİKALARINDA TRUMP ETKİSİ: KÜRESEL İKLİM MÜCADELESİNDE ZOR ZAMANLAR

Tuğba Ağaçayak*
Sarah Louise Nash**
Ümit Şahin***

Nisan 2017

*Tuğba Ağaçayak, Sabancı Üniversitesi, İstanbul Politikalar Merkezi (İPM) 2016/17 Mercator-İPM Araştırmacısı'dır.
**Sarah Louise Nash, Sabancı Üniversitesi, İstanbul Politikalar Merkezi (İPM) 2016/17 Mercator-İPM Araştırmacısı'dır.
***Ümit Şahin, Sabancı Üniversitesi, İstanbul Politikalar Merkezi (İPM) Kıdemli Uzmanı ve İklim Çalışmaları Koordinatörü'dür.
Bu politika notunda belirtilen görüşler yazarlara aittir ve İPM'nin resmi duruşunu yansıtmaz.

İPM
İSTANBUL POLİTİKALAR MERKEZİ
SABANCI ÜNİVERSİTESİ
STIFTUNG MERCATOR GİRİŞİMİ

İLETİŞİM
İstanbul Politikalar Merkezi
Bankalar Caddesi Minerva Han No: 2 Kat: 4
34420 Karaköy–İstanbul
T. +90 212 292 49 39
ipc@sabanciuniv.edu, ipc.sabanciuniv.edu

Tuğba Ağaçayak
Sarah Louise Nash
Ümit Şahin

İklim Politikalarında Trump Etkisi: Küresel İklim Mücadelesinde Zor Zamanlar
10 p.; 30 cm. - (İstanbul Politikalar Merkezi-Sabancı Üniversitesi-Stiftung Mercator Girişimi)

ISBN: 978-605-9178-86-0

Kapak ve iç sayfa tasarımı: MYRA

1. Basım: 2017

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Atatürk Cad. Göl Sok. No : 1 Yenibosna Bahçelievler/İSTANBUL
Tel: 0212 656 49 97

ISBN: 978-605-9178-86-0

İstanbul Politikalar Merkezi
Bankalar Caddesi Minerva Han No: 2 Kat: 4
34420 Karaköy-Istanbul
T. +90 212 292 49 39
ipc@sabanciuniv.edu
ipc.sabanciuniv.edu

Giriş

ABD Başkanı Donald Trump, 28 Mart 2017 tarihinde, "Enerji Bağımsızlığının ve Ekonomik Büyümenin Teşvik Edilmesi" başlıklı bir kararname yayınladı. Trump yönetiminin bu yeni politika değişikliği sadece ABD iklim ve enerji politikalarında bir gerileme olarak değil, uluslararası iklim mücadelesine karşı bir darbe olarak da tanımlanabilir.

Marakeş'teki son BM İklim Konferansı'nın (COP 22) ikinci günüyle çakışan seçim gününden bu yana, uluslararası iklim topluluğu ABD'nin iklim politikalarında büyük bir değişiklik bekliyordu. İklim değişikliği konusundaki bilimsel görüş birliği ve Paris Anlaşması Donald Trump ve destekçileri tarafından reddediliyordu ve dolayısıyla Trump'ın başkanlığı devralmasından iki buçuk ay sonra ABD'nin bir dizi temel iklim politikasının değiştirilmesi sürpriz olmadı. Zaten Trump'ın seçildikten sonra Çevre Koruma Ajansı (EPA) ve Enerji Bakanlığı gibi kurumların kilit mevkilerinde yaptığı tartışmalı atamalar, iklim bilimi alanındaki araştırma kuruluşlarının kamudan aldığı fonları kesmesi ve yayınlanan ilk kararnamelerden birinin Keystone XL ve Dakota Access Boru Hattı projelerini canlandırmayı amaçlaması iç açıcı işaretler değildi.

Enerji ve iklim politikalarını hedef alan son kararname ise Obama döneminde başlatılan iklim değişikliğiyle mücadele alanındaki bütün çabaları ortadan kaldırmayı amaçlıyor. ABD'nin iklim politikasından geriye kalan şeyler, ülkenin uluslararası iklim görüşmelerindeki resmi pozisyonu, yani Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne ve Paris Anlaşması'na taraf olması ile Ulusal Katkı Beyanı'nı[1] (NDC) sunmuş olmasından ibaret. Ancak ülkenin anlaşma çerçevesindeki taahhütlerinin yerine getirilmesi bu son hamleyle imkansız hale gelmiş olabilir. Bu nedenle, bu kararnameyi önemli bir dönüm noktası olarak niteleyebilir ve yeni dönemi iklim politikalarına düşmanca yaklaşılan 2008 öncesi George W. Bush döneminin canlandırılması olarak kabul edebiliriz.

Bu yazıda, Birleşik Devletler'in yaptığı son politika değişikliğinin uluslararası iklim mücadelesi için neden son derece talihsiz bir gelişme olduğu ve ABD'nin iklim politikalarıyla küresel iklim mücadelesinde ne gibi etkiler yaratabileceği ana hatlarıyla özetlenmektedir.

Başkan Trump'ın Enerji ve İklim Değişikliği Kararnamesi

28 Mart kararnamesi genel olarak Obama yönetiminin ikinci döneminde hayata geçirilen tüm iklim ve enerji politikalarını yürürlükten kaldırmayı amaçlamaktadır. Obama dönemi iklim politikalarının temel unsurlarından bazıları şunlardır: a) Başkan'ın İklim Eylem Planı; b) Metan Emisyonlarını Azaltmaya Yönelik İklim Eylem Planı Stratejisi; c) Elektrik Sektöründe Karbon Kirliliği Standartlarına Yönelik Başkanlık Genelgesi; d) ABD'yi İklim Değişikliğinin Etkilerine Hazırlama Kararnamesi ve e) Federal Arazilerde Kömür Alanları Tahsisine İlişkin Moratoryum. Trump'ın son kararnamesiyle bu önemli düzenlemeler ve daha pek çok karar iptal edildi. Bu kararnameyle aynı zamanda Çevre Koruma Ajansı'na (EPA) "Temiz Enerji Planı"nı gözden geçirmesi talimatı verilirken, Sera Gazlarının Sosyal Maliyetleri Çalışma Grubu'nun da tasfiye edilmesine karar verildi.[2]

Trump'ın kararnamesinin beklenen etkileri şunlar olabilir: a) Federal kuruluşlar tarafından fosil yakıt endüstrisinin kuralsızlaştırılması; b) Federal arazilerde yeni kömür alanları açılmasına dair moratoryumun kaldırılması; c) Kömür santralları için kirlilik standartlarının gevşetilmesi; d) Petrol ve gaz alanlarından kaynaklanan metan kirliliği standartlarının gevşetilmesi ve e) Fosil yakıtların sosyal maliyetleri için sera gazlarının etkilerini göz ardı eden eski hesaplama yöntemlerinin kullanılması.

Kararnamenin nasıl bir çerçeve içinde sunulduğu da içeriği kadar önemlidir. Bu politika değişikliği, "ülkemizin sahip olduğu büyük enerji kaynaklarının temiz ve güvenli şekilde geliştirilmesi," "düzenleyici yüklerden kurtulmak," "yerli enerji kaynaklarının geliştirilmesine veya kullanılmasına potansiyel engel teşkil eden düzenlemeler" gibi ulusal çıkar ve serbest piyasa söylemleri kullanılarak savunulmaktadır. ''Yük'' kelimesi kararnamede "enerji kaynaklarını gereksiz yere engelleyen, erteleyen, azaltan veya üretim, izin, kullanma, iletim veya dağıtımında yüksek maliyetlere tabi tutan her şey"[3] olarak özellikle tanımlanmıştır. Ayrıca, "iş yaratmak," "Amerikan malı," "madencilere işlerini geri verelim" ve "temiz kömür" gibi klişe sözler, politika değişikliğinin duyurulmasında sıklıkla kullanılmaktadır. Bu çerçe-

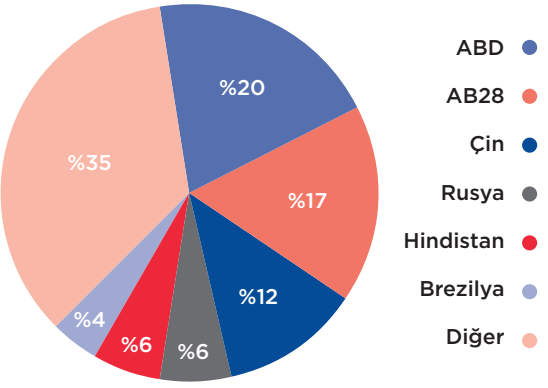
ve aslında iklim değişikliğiyle mücadeleyi amaçlayan bütün politikaları ulusal çıkarlara, piyasa ekonomisine ve yerli enerji kaynaklarının kullanılmasına engel olan gereksiz yükler olarak sunmaktadır. Bu söylem kamusal politikaların geliştirilmesinde iklim inkarcılığının kullanımına dair bir örnek olarak gösterilebilir.[4]

Trump yönetimi her ne kadar ABD'yi Paris Anlaşması'ndan çekmese de, bu politika değişikliği ABD'nin sera gazı emisyonlarında tarihsel olarak birinci, güncel olarak ise ikinci sırada olan bir kirletici ülke olması nedeniyle iklim mücadelesini sadece yerel değil küresel ölçekte de yerle bir edebilir.

ABD'nin Tarihsel ve Güncel Emisyonları

Potsdam İklim Etkileri Araştırma Enstitüsü'nün yaptığı bir çalışmada, 1850 ile 2012 yılları arasında ülkelerin sebep olduğu sera gazı emisyonlarında ABD'nin yüzde 20 ile en yüksek paya sahip olduğu ortaya konmuştur. Avrupa Birliği yüzde 17 ile ikinci iken Çin yüzde 12 ile üçüncü sıradadır (Şekil 1). Ayrıca, Rocha ve ark. 2100 yılında gerçekleşecek küresel sıcaklık artışında ABD'nin yüzde 20,2 ile en fazla sorumluluğa sahip olacağını öngörmektedir. ABD'yi yüzde 17,3 ile AB ve yüzde 12,1 ile Çin takip ediyor.[5]

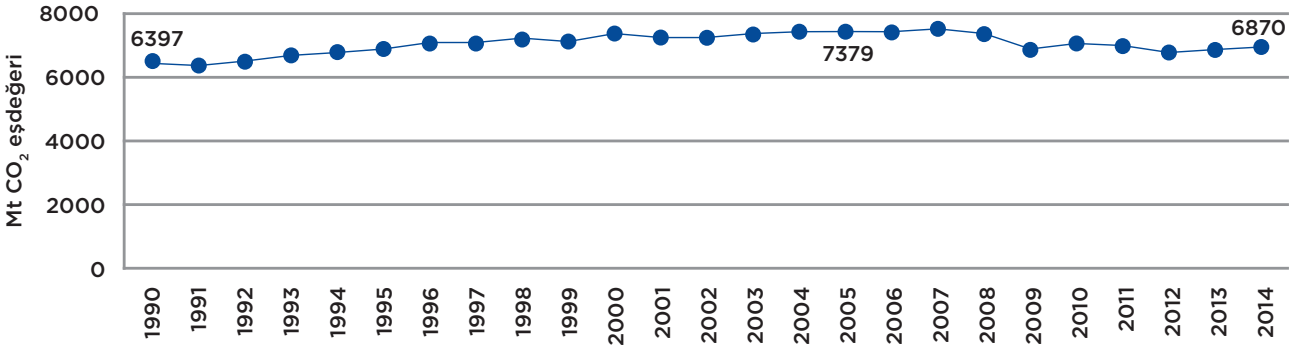
Toplam Emisyonlar (2766 Gt CO_2 eşdeğeri)

Şekil 1. *Küresel Toplam Emisyonlar (1850-2012)*[6]

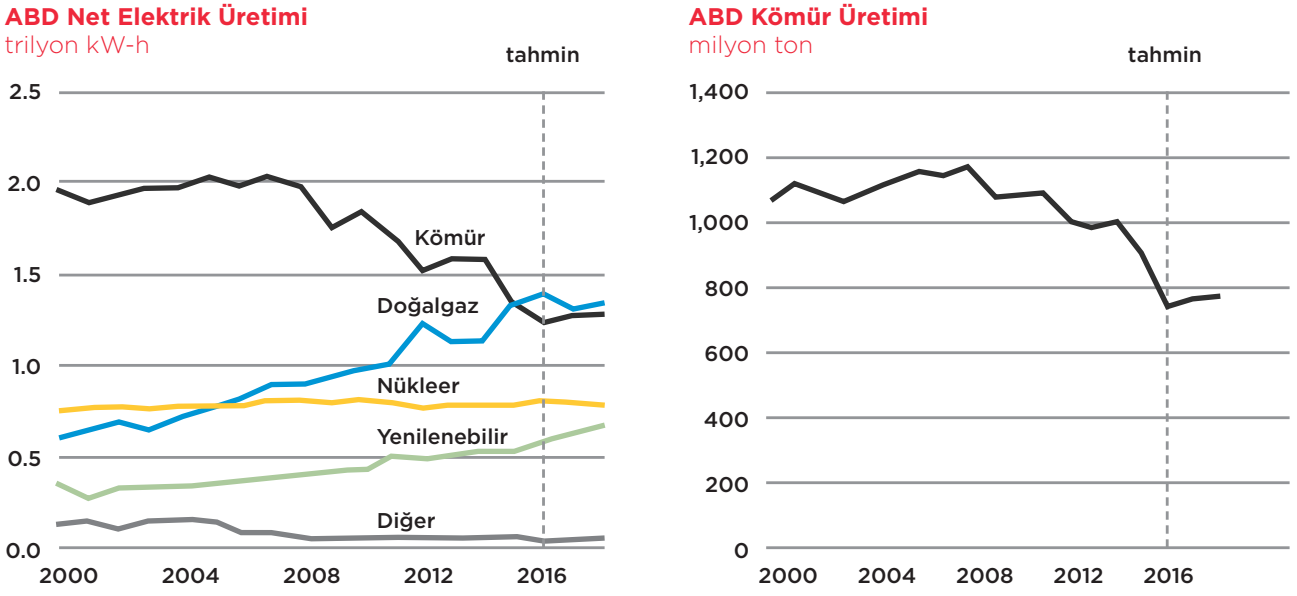
ABD'nin emisyonları 2008 yılından beri azalmaya başlamış ve 2014 yılında 2005 yılı emisyonlarının yüzde 7,4 altında kalmıştır (Şekil 2).[7]

ABD Sera Gazı Emisyonları (Mt CO_2 eşdeğeri)

Şekil 2. *ABD Sera Gazı Emisyonları (1990-2014)*[8]

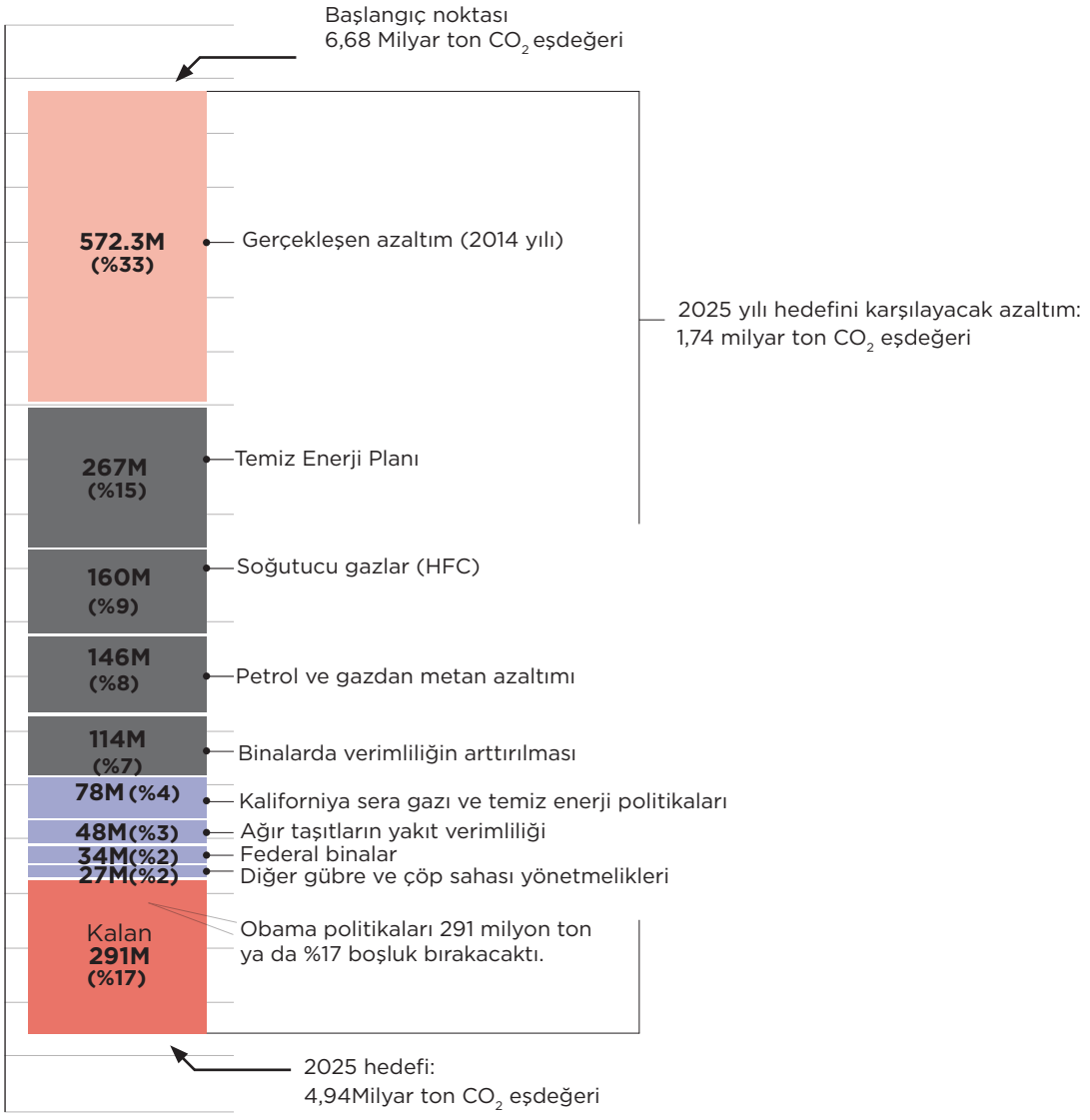
Çevre Koruma Ajansı'nın (EPA) 2015'te Temiz Enerji Planı'nı yürürlüğe koymasının ardından sera gazı emisyonları en fazla olan elektrik üretim sektöründen kaynaklanan emisyonlar çok daha hızlı bir şekilde azalmaya başlamıştır. Şekil 3'te görüldüğü gibi kömür üretimi ve elektrik enerjisi için tüketimi 2016 yılına kadar azalma eğilimi göstermektedir.[9]

Şekil 3. *ABD net elektrik ve kömür üretimi (2000-2016) (EIA, Enerjide bugün, 8 Şubat 2017 - Kaynaklar: ABD Enerji Bilgi Yönetimi, Kısa Vadeli Enerji Görünümü, Şubat 2017)*[10]

ABD'de Beklenen Emisyon Azaltımı

Milyon/ Milyar ton CO_2 eşdeğeri

Şekil 4. *ABD'de Obama dönemi politikalarıyla beklenen emisyon azaltımı (Kaynak: EPA; Lawrence Berkeley National Laboratory. İnfografik. Paul Horn, InsideClimate News)*[13]

Politika Değişikliği ABD'nin Emisyonlarını Nasıl Etkileyecek?

ABD, Paris Anlaşması'na taraf olarak kalsa bile, mevcut durumda sera gazı emisyonlarını azaltma taahhüdünü yerine getirmesi çok zor olacaktır. ABD, Ulusal Katkı Beyanı'na göre, 2025 yılı itibariyle emisyonlarını 2005 seviyesinin yüzde 26-28 altına indirmeyi taahhüt etmiştir. Bu hedef, 2025 yılında yaklaşık 1,7 Gt emisyon azaltımına denk gelmektedir. Uzmanlar, yeni kuralsızlaştırma politikalarının yapılması gereken bu azaltım miktarında 1 Gt kadar eksiğe neden olacağını iddia etmektedir.[11]

InsideClimate News, EPA kaynaklarını kullanarak, Obama politikalarıyla bile hedefin yüzde 17'sine karşılık gelen bir boşluk kaldığını hesaplamıştır. Ancak yürürlükten kaldırılan düzenlemelerin hedeflenen azaltımın geri kalan büyük kısmını gerçekleştirmesi bekleniyordu.[12]

Dolayısıyla, iklim politikaları üzerindeki en somut "Trump etkisi"nin emisyon azaltımı için gerekli araçların ortadan kaldırılması şeklinde olacağı söylenebilir. Şekil 4'te yürürlükten kaldırılan düzenlemeler sayesinde gerçekleşmesi beklenen azaltımın ilgili düzenlemelere göre analizi görülmektedir.

Obama yönetiminin bir diğer önemli politikası, 2016'nın başlarında yayınlanan bir kararla federal hükümete ait araziler üzerinde yeni kömür sahalarının tahsisine ilişkin moratoryum ilan edilmesiydi.[14] Kömür moratoryumu, eski kömürlü termik santrallerin kapatılması ve çok az sayıda yeni termik santralin yapılması, ABD enerji sisteminde kömür kullanımının azalması yönünde ilerleme kaydedildiği anlamına gelmektedir.[15] Son rakamlar, ABD'deki yeni kömürlü termik santral projelerinin toplam kapasitesinin 1.295 MW olduğunu ve bunun sadece 582 MW'ının inşaat aşamasında olduğunu gösteriyor. Bu ise, mevcut kömür santrali kurulu gücüne (287.051 MW), 2010 ile 2016 yılları arasında iptal edilen projelere (26.291 MW) ve 2015 ve 2016'da kapatılan santrallerin toplam kurulu gücüne (18.882 MW) kıyasla çok küçük bir kapasitedir.[16] Kömür moratoryumunun iptal edilmesi ve yeni kömür yatırımlarına yönelik olumlu sinyaller bu tabloyu tersine çevirmeyi amaçlıyor. Ek olarak, kirlilik standartlarının kaldırılması da mevcut kömür santrallerinin sebep olduğu emisyonları artırabilir.

Diğer yandan Trump'ın iklim mücadelesine vurduğu darbe karşılıksız kalmadı ve hala iyimser olunabilecek noktalar vardır.

Öncelikle, ABD'deki en eski çevre örgütü olan Sierra Club da dahil olmak üzere, çevreci gruplar, bu kararnameye itiraz etmeye hazırlanmaktadırlar.[17] ABD'de iklim değişikliğiyle mücadelenin yasal dayanağı 2007'de alınmış bir Yüksek Mahkeme kararıdır. Bu karar, EPA yetkisi kapsamında, karbondioksitin, Temiz Hava Yasası altında bir kirletici olarak düzenlenmesini gerektirmektedir. Eğer EPA, karbondioksiti bir kirletici olarak kontrol etme yetkisini kullanmayı reddederse bu durum mahkemeye taşınabilir. Aynı şekilde sera gazlarını hesaba katmayan Karbonun Sosyal Hesaplaması da mahkemeye götürülebilir. Ayrıca Temiz Enerji Yasası'nı gözden geçirmek oldukça karmaşık bir süreç olduğundan (olası mahkeme süreçleri de hesaba katılırsa) uzun yıllar alabilir.[18]

İkinci olarak, Trump yönetimi federal politikaları değiştirmeye çalışsa da, birçok eyalette ve yerel yönetimlerde iklim politikalarının uygulanması bütün hızıyla sürmektedir. Örneğin, Kaliforniya eyaleti, Donald Trump'ın 20 Ocak 2017'de görevi devraldığı yemin töreninden birkaç saat sonra, 2030'da sera gazı emisyonlarını 1990 seviyesinin yüzde 40'ına düşürme planını açıklamıştır.[19] Ayrıca Kaliforniya Senato lideri Kevin de Léon, 2045 yılına kadar, Kaliforniya'da elektriğin yüzde 100'ünün yenilenebilir kaynaklardan üretilmesini gerektiren iddialı bir plan sunmuştur.[20] Ayrıca sadece Kaliforniya gibi geleneksel olarak "yeşil" olan eyaletler değil, Teksas gibi petrol zengini Cumhuriyetçi eyaletler de yenilenebilir kaynaklardan paylarını almaktadır. Kurulu rüzgar gücü kapasitesi 20.321 MW olan Teksas, geçen yıl elektrik üretiminin % 12,68'ini rüzgardan sağlamıştır.[21] Bu gibi nedenlerle, eyalet politikaları ve yerel liderler Trump'ın planlarını bozabilir. Zaten pek çok Amerikalı yetkili ve uzman, Marakeş'te düzenlenen COP22'de yaptıkları konuşmalarda eyalet düzeyindeki politikaların baskın hale geleceğinden oldukça emin görünüyordu.[22]

Üçüncü olarak, küresel kömür yatırımlarının azalmaya devam etmesi beklenmektedir. Çin ve Hindistan bile kömür tüketimlerini azaltmayı hedeflemektedir. Trump'ın politikalarının arkasında yatan temel motivasyon, ABD'de küçülen kömür sektörünü yeniden canlandırmak olsa da, bu beklendiği kadar kolay olmayabilir. Nispeten azaltılmış kömür fiyatları, kaya

gazı üretimindeki büyük artış, eskiyen kömür santrallerinin kapanmaya devam etmesi kömürün ekonomi ve iş dünyası açısından önemini "kömür eyaletlerinde" bile azaltmaktadır. Nobel ödüllü ekonomist Paul Krugman New York Times gazetesinde kömürün West Virginia gibi eyaletlerin bölgesel çıkarları ile ilgili olmadığını, daha çok kültürel bir sembolizm olduğunu belirtmiştir.[23] Dolayısıyla, kömür moratoryumunun sona erdirilmesinin ve kömür sektörünün desteklenmesinin bir işe yarayıp yaramayacağı şüphelidir.

Trump'ın Obama dönemi iklim politikalarına yönelik son darbesi, küresel iklim için potansiyel bir felakettir. Ancak gelişmekte olan uluslararası iklim politikaları, diğer büyük oyuncuların rolü ve ağırlıklı olarak yenilenebilir kaynaklara dayalı yeni piyasa eğilimleri, iklim mücadelesini rayında tutmayı sağlayabilir.

Trump Etkisi Altında Uluslararası İklim Politikaları

İklim değişikliği politikalarının yeni gidişatı yerel seviyedeki iklim politikaları için bir felaket olsa ve emisyonların azaltılması için umut vadetmese de küresel iklim müzakerelerinin geleceği için durum biraz daha değişik olabilir.

Bunun ABD'de yönetim değişikliği sonucu iklim politikalarında U dönüşüne neden olan ilk gelişme olmadığını hatırlamak gerekir. Clinton yönetiminde Başkan Yardımcısı olan Al Gore, 1998'de, Paris Anlaşması'nın öncüsü olan Kyoto Protokolü'nü imzalamıştı. Fakat 2001 yılından itibaren ABD'nin George W. Bush yönetimi altında protokole taraf olmak gibi bir niyetinin olmadığı ve hiçbir zaman onaylanmayacağı da anlaşılmıştı.

21. yüzyılın ilk yılları, iklim değişikliği müzakerelerinin dorukta olduğu zamanlar değildi. 2009'da müzakerelerin amacı Kyoto Protokolü'nün yerine geçecek yeni bir anlaşmaya varılmasıydı. Bu hedefe de 2015 yılında yapılan Paris Anlaşması'na kadar ulaşılamadı. Eğer ABD daha belirgin bir rol oynasaydı, durum büyük olasılıkla farklı olurdu. Ancak iklim değişikliği müzakereleri bu fırtınaların üstesinden geldi ve iklim politikalarına daha sempatik bakan Obama yönetimi, Paris Anlaşması'nın desteklenmesi de dahil olmak üzere, iklim değişikliği konusunda harekete geçilmesine imkan sağladı.

Paris iklim değişikliği görüşmelerinin başlamasıyla birlikte, 2014 yılı sonunda ABD ve Çin, Paris'te bir anlaşmaya ulaşmak için diğer ülkelerle birlikte çalışacaklarını açıkladılar ve emisyon azaltımı hedeflerini duyurdular.[24] Dünyanın en önemli iki kirleticisinin müzakerelerin kritik son aşamasında yaptıkları bu açıklama değerli bir motivasyon kaynağı olmuştur.

Ancak şu anda görünen, ABD'nin bundan böyle değil liderlik rolü üstlenmek, oyuna katılıp katılmayacağının bile belirsiz olduğudur. İklim değişikliği müzakerelerinin gelecekteki başarısı artık diğer ülkelerin bu boşluğu doldurmasına bağlıdır. Diğer ülkelerin ABD'nin bu tutumunu kendilerinin de iklim değişikliğine karşı önlem almasına ihtiyaç kalmaması olarak değerlendirmesi bir felakete yol açabilir ve müzakereler zarar görebilir. Ancak son haftalarda sesi daha çok duyulan Çin'in sahneye çıkması, bazılarının tahmin ettiği gibi 2030 hedefinden beş yıl önce, 2025 yılında emisyonlarını en üst seviyeye ulaştırıp inişe geçmeyi öngörmesi ve diğer ülkelere de Paris anlaşmasına uyulması konusunda baskı kurması halinde ilerleme mümkün olabilir.[25] Bu nedenle, Trump'ın kararnamesi iklim için oldukça yıkıcı olsa bile, iklim değişikliği müzakereleri nispeten yara almadan kurtulabilir.

Sonuç

Donald Trump'ın ABD'nin ulusal iklim politikasını yerle bir eden kararnamesiyle birlikte, iklim mücadelesinin geleceği umutsuz görünmeye başlamıştır. Eyaletler seviyesinde, yerel düzeyde ve diğer ülkeler bakımından umut işaretleri olsa da, ABD'ye taahhütlerini yerine getirmesi ve sorumluluklarına sahip çıkması için baskıya devam edilmesi oldukça önemli ve zordur. Bunun için, uluslararası seviyede, yeni yönetime karşı koyan ve iklim mücadelesi hareketlerine katılan gruplara destek verebiliriz. Ancak belki daha da önemlisi, ABD'nin küresel iklim mücadelesini rayından çıkarabilecek bir sürece sürüklemesine izin verilmemesidir. Çünkü artık iklim değişikliği ve etkilerini göz ardı etme lüksümüz yoktur.

Son Notlar

1 | Ulusal Katkı Niyet Beyanı, Aralık 2015'te Kabul edilen Paris Anlaşması altında ulusal hükümetlerin 2020 sonrası emisyon azaltım taahhütleri ve bunu gerçekleştirmeleri için belirledikleri eylemlerdir. Anlaşma yürürlüğe girdikten sonra INDCler Paris Anlaşması'nı onaylayan ülkeler için NDC (Ulusal Katkı Beyanı) olarak isimlendirilir. Bkz. Climate Policy Observer, "INDC", 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. http://climateobserver.org/open-and-shut/indc/

2 | The White House Office of the Press Secretary, "Presidential Executive Order on Promoting Energy Independence and Economic Growth" March 28, 2017, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/03/28/presidential-executive-order-promoting-energy-independence-and-economi-1

3 | Bkz Not 2

4 | İklim değişiklii inkarcılığının arka planı için Bkz. Riley E. Dunlap and Aaron M. McCright, "Organized Climate Change Denial" in John S. Dryzek, Richard B. Norgaard, David Schlosberg (eds) "The Oxford handbook of Climate Change and Society", Oxford University Press, New York, 2011

5 | Marcia Rocha, Mario Krapp, Johannes Guetschow, Louise Jeffrey, Bill Hare and Michiel Schaeffer, "Historical Responsibility for Climate Change – from Countries Emissions to Contribution to Temperature Increase." Potsdam Institute for Climate Impact Research and Climate Analytics, November 2015, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. http://climateanalytics.org/files/historical_responsibility_report_nov_2015.pdf

6 | Bkz Not 5

7 | U.S. Environmental Protection Agency, "Inventory of U.S. Greenhouse Gas Emissions and Sinks: 1990-2014" April 15, 2016, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. https://www.epa.gov/sites/production/files/2016-04/documents/us-ghg-inventory-2016-main-text.pdf

8 | Bkz Not 7

9 | The U.S. Energy Information Administration, "U.S. coal production and coal-fired electricity generation expected to rise in near term", February 8, 2017 https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=29872

10 | Bkz Not 9

11 | https://insideclimatenews.org/news/20032017/paris-climate-agreement-donald-trump-global-warming-clean-power-plan

12 | Marianne Lavelle, "Trump Repeal of Climate Rules Means U.S. Paris Target Now Out of Reach", InsideClimate News, March 20, 2017, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. https://insideclimatenews.org/news/20032017/paris-climate-agreement-donald-trump-global-warming-clean-power-plan

13 | Bkz Not 12

14 | Joby Warrick and Juliet Eilperin, "Obama announces moratorium on new federal coal leases", The Washington Post, January 15, 2016, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. https://www.washingtonpost.com/news/energy-environment/wp/2016/01/14/obama-administration-set-to-announce-moratorium-on-some-new-federal-coal-leases/

15 | Jack Fitzpatrick, "Coal Plants Are Shutting Down, With or Without Clean Power Plan", Morning Consult, May 3, 2016, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. https://morningconsult.com/2016/05/03/coal-plants-shutting-without-clean-power-plan/

16 | EndCoal, "Coal Plants by Country (MW) - January 2017", 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. http://endcoal.org/wp-content/uploads/2017/03/Jan-2017-Proposed-by-country-MW.pdf

17 | Mary Anne Hitt, "Trump Attacks Climate Plan, But We Won't Go Backwards", Sierra Club, March 28, 2017, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. http://www.sierraclub.org/compass/2017/03/trump-attacks-climate-plan-we-won-t-go-backwards

18 | Natasha Geiling, "Trump just gutted U.S. policies to fight climate change", Think Progress, March 28, 2017, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. https://thinkprogress.org/trump-climate-change-clean-power-plan-climate-executive-order-2e162d4e7da1

19 | Natasha Geiling, "California isn't backing down from the most ambitious climate goal in the country", Think Progress, January 23, 2017, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. https://thinkprogress.org/california-moves-forward-with-climate-action-despite-president-trump-4c874b7565c1

20 | Chris Megerian, "California Senate leader puts 100% renewable energy on the table in new legislation", Los Angeles Times, February 21, 2017, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. http://www.latimes.com/politics/essential/la-pol-ca-essential-politics-updates-california-senate-leader-puts-100-1487714001-htmlstory.html

21 | Tom Dart and Oliver Milman, "'The wild west of wind': Republicans push Texas as unlikely green energy leader", The Guardian, February 20, 2017, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. https://www.theguardian.com/us-news/2017/feb/20/texas-wind-energy-green-turbines-repbublicans-environment

22 | Yazarların 7-18 Kasım 2016'da, Fas'ın Marakeş kentinde yapılan 22. Taraflar Konferansı'ndan (COP 22) kişisel gözlemleri.

23 | Paul Krugman, Coal Country is a State of Mind, The New York Times, March 31, 2017, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. https://www.nytimes.com/2017/03/31/opinion/coal-country-is-a-state-of-mind.html

24 | Bkz. David Biello, "Everything You Need to Know about the U.S.–China Climate Change Agreement", Scientific Amerian, November 12, 2014, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir. https://www.scientificamerican.com/article/everything-you-need-to-know-about-the-u-s-china-climate-change-agreement/

25 | Steven Mufson and Chris Mooney, "As Trump reverses Obama's climate plans, China's leadership moment arrives", The Washington Post, March 29, 2017, 12 Nisan 2017'de erişilmiştir.

İPM–MERCATOR
POLİTİKA NOTU

İPM

İSTANBUL POLİTİKALAR MERKEZİ
SABANCI ÜNİVERSİTESİ
STIFTUNG MERCATOR GİRİŞİMİ